

BORGEBY SLOTT

BORGEBY SLOTT

Borgeby slott ligger i Borgeby socken i Lomma kommun i Skåne vid Lödde å mellan Lund och Landskrona. Strax öster om slottet ligger Borgeby kyrka.

Slottet har sina rötter i en av vikingakungen Harald Blåtands så kallade trelleborgar. Under medeltiden och fram till 1536 var Borgeby en av ärkebiskopen av Lunds borgar. Vid reformationen kom det i privata händer. I dag finns Norlindmuseet i slottet, ett museum över Hanna Larsdotter (Hanna Norlind) och hennes make, konstnären och författaren Ernst Norlind. Nuvarande ägaren Borgeby slott AB driver bland annat restaurang och konferensverksamhet.

BORGEBY SLOTT

Harald Blåtand eller Harald Gormsson, död omkring 985, var kung av Danmark från 958/964 och av Norge från 970. Han var son till Gorm den gamle och Tyra Danebot. Som kung införde han kristendomen i Danmark.

Han har fått ge namn åt 2000-talets trådlösa kommunikationsstandard Bluetooth, på svenska Blåtand, vars logotyp är en stiliserad kombination av runorna H och B, hans initialer. Skånetrafiken har gett ett pågatåg namnet Harald Blåtand.

Om Haralds fader Gorm, eller Vurm, berättade kung Sven Estridsson (Haralds barnbarns barn) för Adam av Bremen att han var den "som jag vill kalla en gruvlig orm och som var i hög grad fientligt inställd till alla kristna. Han planerade att fullständigt utrota kristendomen i Danmark, fördrev Guds präster från sitt område och lät också döda många under tortyr".

STRATEGISKT LÄGE

Av kyrkotäthetskartan framgår det att Borgeby ligger mycket strategiskt; uppströms har nämligen Löddeå runnit genom ett mycket tätbefolkat och rikt område. Det kan antagas att kungen redan under 1000-talet ägt borgen med tillhörande by. Det har kanske t.o.m. funnits en kunglig myntsmedja på Borgeby. Två mynttyper, en från Sven Estridsens tid (1047-1076) och en från Knut den heliges epok (1080-1086), kan vara präglad på Borgeby.

Den 16 maj 1334 avled den rike ärkebiskopen av Lund, herr Karl, med det märkliga öknamnet den röde. En vecka före sin död dikterade den levnadströtte kyrkomannen sitt testamente. Ärkebiskopen hade en stor privat rikedom, dels i form av silver, dels i form av egendomar, djur och värdefulla småsaker. I testamentet uppräknas bl.a. en mängd hästar, varav många i otämjt skick. De senare fanns på ärkebiskopens gårdar Flyinge, Glumstorp, Särslöv och Svartestad, men hästar fanns vid denna tid även på Borgeby. Ärkebiskopens stallknektar fick nämligen mottaga var sin häst från just denna gård. Borgeby, tillsammans med övriga storgårdar under ärkestiftet, har således redan vid denna tid bedrivit hästuppfödning i troligtvis stor skala.

Borgeby låg vid en under speciellt medeltiden viktig samfärdselknut. Här mötte vattenvägen den viktiga landsvägen från Helsingborg - Landskrona ned mot Lund. Uppe på ravinkanten, högt över Löddeå, har borgen helt behärskat färje och pråmstället över ån. I skuggan från de mäktiga tegelmurarna har pråmkarlar i århundraden stakat sig fram i sitt anletes svett. På ängarna på motsatta stranden, på Löddeköpinge bys marker, har troligtvis redan tidigt uppförts en mindre befästning för skydd av pråmens anöringsplats.

KARL KNUTSSON PÅ UTFÄRD

Den svenske kungen Karl Knutsson beslöt i början av år 1452 att, med svensk "vänlighet", göra en omfattande resa i Skåne. I februari månad drogs en stor svensk här samman i Markaryd i Småland. Det vidare krigsförloppet finnes utförligt skildrat i den s.k. Karlskrönikan. Här står nedtecknat att riksråden manade kungen att vänta med framryckningen, en bön som dock förklingade ohörd.

I sin här förde Karl Knutsson tjugo slädar med kärrebössor, pulver (krut) och stenar. Detta är första gången som vi har kunskap om fältartilleri i Skåne. Under just 1400-talet skulle eldvapnen komma att utvecklas till allt mera effektiva mordverktyg. Redan på 1430-talet omtalas i Stockholm inköp av byssekrut och år 1471 hade den danske kungen en stor stembössa vid namn "Store Moysan". I Stockholms försvar ingick under början av 1500-talet två enorma stembössor med de skräckinjagande namnen "Djävulen" och "Djävulens moder". År 1846 arbetade man med stora grävningar på Borgeby. Vid detta tillfälle framtogs bl.a. den kraftiga grunden till den forna försvarsmuren mot ån i norr. Arbetarna hittade då ett flertal kanonkulor, av vilka en överlämnades till Lunds historiska museum. Museikulan visade sig nämligen vara smidd och ej gjuten som brukligt är. Detta ålderdomliga tillverkningssätt kan eventuellt sätta kulan i samband med beskjutningen år 1452.

BORGEBY SLOTT

Till skillnad från sin far tycks Harald ha varit välvilligt inställd till de kristna. År 948, under den tyske kejsar Otto I:s period 936–973, vigde ärkebiskop Adaldag av Hamburg/Bremen tre biskopar för Danmark. Detta år måste rimligtvis Harald ha regerat, något annat är otänkbart då fadern varit hatisk mot de kristna. I Slesvig insattes biskop Hored, i Ribe Liafdag och i Århus Reginbrand. Att Harald Blåtand skulle ha regerat redan på 940-talet stöds av de uppgifter som hans senare släkting Sven Estridsson lämnat. Vid sin död var Harald "ålderstigen och kroppsligen svag" och när han dog hade han regerat i femtio år. Ett så exakt år kan vara fel, något man bara säger för att framhäva en lång tidsperiod. Regeringstiden kan lika gärna ha varit fyrtio eller fyrtiofem år men knappast trettio. Harald bör ha dött cirka 985, varför hans regeringstid startat runt 940.

Ett problem som rör maktrelationerna mellan fadern och sonen är den stora gravhög som finns i Jellinge. Denna uppkastades 958-959. Eventuellt, men ej säkert, bör Harald här ha gravlagt sin fader Gorm. Denna tidpunkt för maktövertagandet är dock på tok för sent, att döma av det skrivna källmaterialet. Så måste rimligtvis Harald varit kung år 954 då den förvisade norske kungen Erik Blodyx dog i England och hans hustru Gunhild med sina söner kom till Harald Blåtand i Danmark. Harald tog emot flyktingarna och knäsatte till och med Eriks och systemen Gunhilds barn Harald Gråfäll. Enligt Historia Norwegiæ var Gunnhild dotter till Gorm, vilket skulle göra Harald och Gunnhild till syskon, åtminstone halvsyskon. Troligt är att Harald och Gorm varit samregenter, något som inte var ovanligt att döma av samtida källor som omtalar tidigare danska kungar. Harald Blåtand var gift med Tove, dotter till den vendiske fursten Mistivoj.

BORGEBY SLOTT

Toke Gormsen eller Toke Gormsson var under 900-talet en hövding, kung eller småkung i västra Skåne möjligen under åren 971-986, och av många antas vara en yngre bror till Harald Blåtand, känd genom texten på tre runstenar insatta i muren till Hällestad kyrka.

Texterna på runstenarna i Torna Hällestad lyder i översättning:

"ESKIL SATTE DENNA STEN EFTER TOKE, GORMS SON, HANS HULDA HERRE (DROTT). HAN FLYDDE ICKE VID UPPSALA. SATTE KÄMPAR EFTER SIN BRODER STEN PÅ BERGET (DVS. HÖGEN). STÅR FAST (MED) RUNOR. DE GORMS TOKE GINGO NÄRMAST."

"ASGOT RESTE STEN DENNA EFTER ÄRRE, BRODER SIN. MEN HAN VAR HIRDMAN (ÅT) TOKE. NU SKALL STÅ, STEN PÅ BERGET (DVS. HÖGEN)."

"ASBJÖRN, HIRDMAN (ÅT) TOKE, SATTE STEN DENNA EFTER TOKE, SIN BRODER."

BORGEBY SLOTT KARL KNUTSSON BRÄNDE SLOTTET

Karl Knutsson, oegentligt Karl VIII, född i oktober 1408 eller 1409, död 15 maj 1470, var svensk riksföreståndare 1438–1440, kung av Sverige 1448–1457, 1464–1465 och 1467–1470 samt som Karl I kung av Norge 1449–1450. Han var son till Knut Bonde och Margareta Karlsdotter (Sparre av Tofta).

Karl Knutsson av släkten Bonde föddes 1408 eller 1409 som son till riddaren Knut Bonde och Margareta Karlsdotter och uppfostrades efter sin faders död 1413 hos sin styvfar Sten Turesson (Bielke). Vid arvskiftet efter modern 1429 mottog han godset Fågelvik i Småland, som var hans egentliga bostad innan han ägnade sig åt politik. I yngre år gjorde Karl Knutsson långa utrikesresor och lärde sig främmande språk och studerade krigskonst. Efter den av Engelbrekt Engelbrektsson ledda folkrörelsens utbrott 1434 tog Karl Knutsson oavbrutet del i det politiska livet.

BORGEBY SLOTT

Harald Blåtand anlade på platsen en trelleborg omkring år 980. Utanför borgen uppfördes en träkyrka, vilken senare byggdes om i tegel. Kyrkan har varit en så kallad patronatskyrka, det vill säga den har legat som borgherrarnas egendom. Utanför borgen låg också den medeltida bondbyn Borgeby. Toke Gormsen dog 986 efter att ha regerat som skånsk kung från Borgeby, installerad av storebror Harald (Blåtand) Gormsen. Till skillnad från andra trelleborgar förblev Borgeby bebyggd även efter Harald Blåtands tid. Fynd av en senvikingatida myntvåg och mynt från mitten av 1000-talet som präglats på Borgeby visar bland annat på detta. I början av 1100-talet anlades mitt i den cirkelrunda borgen ett kraftigt försvarstorn i sten. Under 1200-talet uppbyggdes på en fjärdedel av den forna vikingaborgens yta en mäktig tegelborg, omgiven av en tio–elva meter hög tegelmur. Samtidigt uppfördes ett antal tegelhus, av vilka porttornsbyggnaden kvarstår än i dag. Borgen omgavs dessutom av en kraftig vallgrav.

BORGEBY SLOTT

År 1452 brändes borgen ner av den svenska armén under Karl Knutsson (Bonde). Efter detta uppfördes ärkebiskopens kapell, vilken byggnad fortfarande existerar. Samtidigt uppfördes också en stor tornbyggnad, vilken troligtvis tjänat som ärkebiskopens privata bostad. Detta torn existerar fortfarande, dock i en restaureringsstil från 1870. Det var arkitekten Helgo Zettervall som genomförde denna "restaurering" då man förstörde mycket av de medeltida murverken.

Efter reformationen i Danmark 1536 lämnades år 1540 borgen av Kristian III i pant till borgmästaren i Malmö Jörgen Kock. Olika adelssläkter ägde därefter Borgeby. På 1550-talet uppfördes den nuvarande huvudbyggnaden av Hans Spiegel, kung Frederik II:s kammartjänare. Slottet brändes av danskarna den 7 maj 1678 under Skånska kriget. Endast murarna stod kvar efter kriget, men snart var Borgeby åter istandsatt. De tegelmurade stallbyggnaderna är från 1744.

DANSKA KRONAN TOG ÖVER 1540

Vid reformationens införande under 1520-1530-talen drogs Borgeby in till den danska kronan. Den 23 november 1540 fick Malmöborgmästaren Jörgen Kock slottet som pant av Christian III; samme Jörgen som i kriget fyra år tidigare varit Christians huvudmotståndare. Jörgen var en man som till fullo behärskade konsten att vända kappan efter vinden. När kungen gästade Malmö år 1541 hade han överlämnat några viktiga brev från krigsåren till majestätet. I efterlämnade papper läser vi hur denna gåva mottogs: "Jörgen Kock fick livsbrev för sig och hustrun Citze på Borgeby gård och by, Löddeköpinge by och Högs mölla i Skåne utan all avgift eller beskattning.

Den märklige "Kocken" från Malmö innehade Borgeby fram till sin död år 1556. Den sista våren av sin levnad fick han, tillsammans med andra läns och kronogodsinnnehavare i Skåne, på Själland och i "Smolanden" (d.v.s. öarna söder om Själland Fyn), en kunglig order att sända soldater till rikets värn. De rika herremännen skulle "utrusta varaktiga karlar med harnesk och värja" och låta dessa gå ombord på kungens skepp. Från Löddeköpinge och Borgeby skulle Jörgen sända två män. Kungen önskade nämligen, som det heter, "några örlogsskepp löpa i sjön för att hålla strömmarna rena". Vid tidigare tillfällen hade utskriven personal uppenbart inte tillfredsställt majestätet eftersom regenten tillägger: "Herrarna må icke ställa bönder eller hyresvenner; de skall också skaffa mat till deras karlar för fyra månader och sedan sända både mat och folk till Köpenhamn, så att de säkert är där till påsk."

Källa Sven Rosborn

Strax före juletid 1563 köpte Hans Spiegel Borgeby av kungen Christian III. Egendomen bestod förutom slottet av 22 bondgårdar i Borgeby, 32 bondgårdar i Löddeköpinge samt Borgeby mölla. Tio år senare har emellertid kungen fått löfte om att få byta till sig Borgeby mot annan lämplig egendom. Kungen ville nämligen skänka godset vid Löddeå till fru Görvel Faddersdotter, en av Skånes kanske mest märkliga 1500 tals kvinnor. Hon var bl.a. ägare till Torup och arvtagare till ett av Norges största gods. Kungens omsorger kring denna kvinna framgår bl.a. av ett brev, författat våren 1574. Eftersom det inte låg någon skog till Borgeby föreslog majestätet att Görvel skulle få fri vedhuggning i Hellestad skog. Nu blev det emellertid inget av med denna omfattande byteshandel. Hans Spiegel fick behålla Borgeby och fru Görvel fick i stället Börringe.

Hans Spiegel, kungens kammartjänare, var år 1559 trolovad med jungfru Katrine van Alefeld. Tydligen var man vid denna tid frikostig med jungfrubegreppet; fästmän hade redan två äktenskap bakom sig. Första gången hade den unga Katrine Gregorijdotter givit Johan Stake till Vargård sin hand, andra gången Lucas Krabbe till Veslösegård. Det var således inte någon purung kvinna som ca 1560 blev härskarinna på Borgeby. Hans Spiegel stod högt i danske kungens gunst. Åren 1560-1564 innehade han Herrevad, år 1563 Strö och Önnestads domäner och året 1565 fick han Gladsaxe län på Österlen. Mitt under det blodiga nordiska sjuårskriget, d.v.s. åren 1565 66 var han dessutom kungens proviantmästare.

Hans Spiegel gifte år 1586 om sig med Hilleborg Hansdotter Lindenow till Julskov. Tre år senare såldes Borgeby till den Lindenowska släkten

Källa Sven Rosborn

BORGEBY SLOTT

Hanna Larsdotters far, Lars Pehrsson från Hagestad på Österlen, köpte slottet i maj 1886 för 232 500 kr genom att utfärda ett skuldebrev på 100 000 kronor till den siste adlige ägaren av Borgeby; greve Raoul Wachtmeister, som lyckats spela bort sin förmögenhet. Lars Pehrsson tillträdde godset ett år senare. Resten av köpeskillingen skulle enligt köpekontraktet sedan betalas över en period av minst två år. Det finns en alternativ version av hur Lars Pehrsson köpte Borgeby. Sägner säger att Borgeby såldes på en exekutiv auktion och att bonden Lars Persson kom till auktionen körande i sin höskrinda. Han var den ende i denna förnäma församling som gav ett bud, påstods det. Budet ansågs för stort för en vanlig bonde av den församlade aristokratin. När auktionsförrättaren påpekade att godset, vilket hade bebotts av grevar och baroner, skulle betalas kontant, nickade bonden Lars Pehrsson, och sedan föll klubban. Borgeby hade gått bort till Lars Pehrsson.

Detta var ju orimligt ansåg en chockad församling av adelsmän och tyckte att auktionen måste göras om. Lugn som en skånsk bonde gick Lars Pehrsson bort till höskrindan, tog fram plånboken och betalade kontant. Ryktet påstår att det var mellan 20 000 och 50 000 riksdaler som betalades kontant. Detta är en bra historia men inget tyder på annat än att det är en skröna. Lars Perssons dotter Hanna gifte sig med konstnären Ernst Norlind. När deras son Staffan dog 1978, bildades en stiftelse som ägare. Lomma kommun blev ägare 2007 och 2012 såldes slottet vidare till Borgeby slott AB. Marken ägs av Hushållningssällskapet Malmöhus, som varje år anordnar Borgeby fältdagar.

BORGEBY SLOTT RENOVERADES UNDER 1800 TALET

Det var arkitekten Helgo Zettersvall som genomförde denna "restaurering" då man förstörde mycket av de medeltida murverken.

Helgo Nikolaus Zettersvall, född 21 november 1831 i Lidköping, död 17 mars 1907 i Stockholm, var en svensk arkitekt, tecknare och målare.

Helgo Zettersvall var son till garvaren Peter Zettersvall och Elisabet Lagergren och från 1861 gift med Ida Anna Christina Lagergren. Han var professor vid Konstakademien och under åren 1882–1897 överintendent vid Överintendentsämbetet.

Helgo Zettersvall var den mest anlitade arkitekten i ombyggnaden av gamla byggnader och kyrkor i Sverige under perioden 1860–1900.

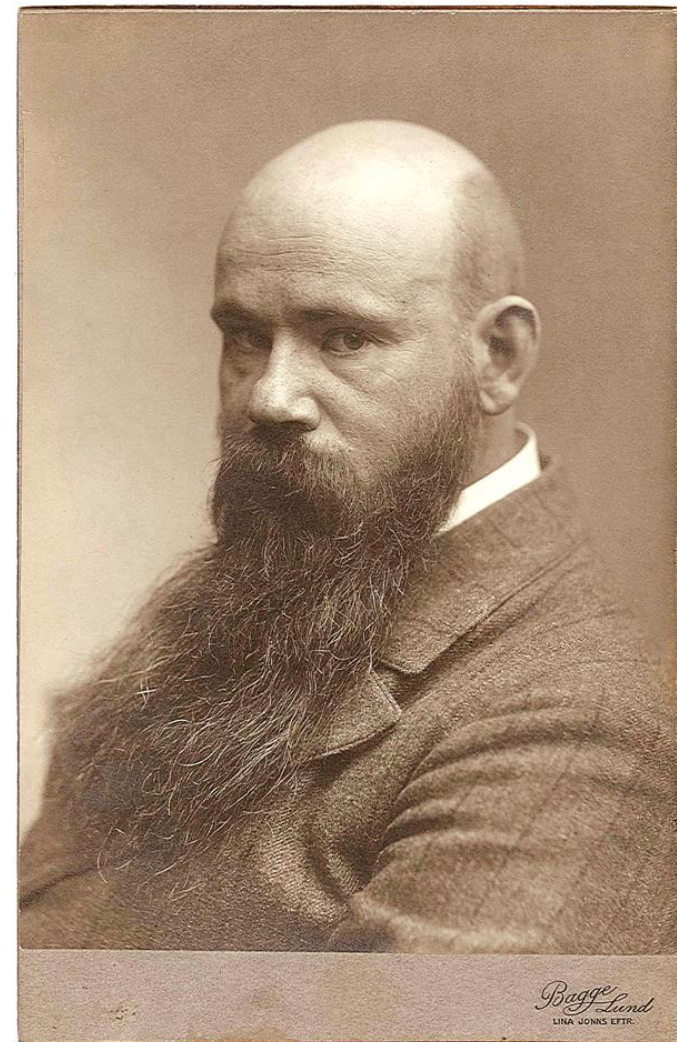

BORGEBY SLOTT

Ernst Ludvig Norlind, född 25 april 1877 i Vellinge församling, död 16 december 1952 på Borgeby slott i Lomma kommun, var en svensk konstnär och författare. Norlind blev filosofie kandidat i Lund 1898, övergick därefter till konststudier, som han bland annat bedrev i Dachau och Paris.

Norlind bosatte sig efter giftermålet med Hanna Larsdotter 1907 på det av hustrun ägda Borgeby slott i Skåne. Norlind arbetade i sitt konstnärskap främst med oljemåleri, ofta med landskapsmotiv från Skåne men var även skicklig med kolkrita och etsnål. Bland annat gjorde han omslagen till Anders Österlings första diktsamlingar. Norlind lade även fram en plan för Österling att ekonomiskt hjälpa Ola Hansson. Han är främst känd för sina storkmålningar, däribland den välkända reklamaffischen för Baltiska utställningen i Malmö 1914.

Hans målningar var fram till omkring 1925 ofta mörka och dämpade i färgerna, men blev vid den tiden livligare och ljusare i färgerna. Vid denna tid började Norlind även intressera sig för figurer i sina landskapsmotiv och intresserade sig även för stilleben.

BORGEBY SLOTT

Under sin tid på Borgeby slott gästades familjen Norlind av bland andra konstnären Axel Törneman, och poeten Rainer Maria Rilke, vilken skrev en dikt om sin vistelse där. Norlind tillägnas även en vers i Hjalmar Gullbergs och Bengt Hjelmqvists text till den av Edvard Persson framförda schlagern Skånska slott och herresäten. Norlind spelade också fiol och var vän med folkmusikupptecknaren Olof Andersson med vilken han spelade och uppträdde på föreläsningssaftnar.

Han debuterade litterärt med Dikter (1907) och därefter följde en omfattande skönlitterär produktion. Han var en nära vän till Anders Österling.

Han var son till kyrkoherden Lars Christenson och Johanna Norlind samt bror till musikforskaren Tobias Norlind och författaren Arnold Norlind och från 1907 gift med Hanna Larsdotter samt systerson till organisten Nils Peter Norlind.

BORGEBY SLOTT PANT TILL JÖRGEN KOCK

EFTER REFORMATIONEN I
DANMARK 1536 LÄMNADES ÅR
1540 BORGEN AV KRISTIAN III I
PANT TILL BORGMÄSTAREN I
MALMÖ JÖRGEN KOCK. ———→

Jörgen Kock, född 1487
i Westfalen, död 1556,
var en framgångsrik
borgmästare och
myntmästare i Malmö.
Under Kocks ledning
kom Malmö att uppleva
en storhetstid.

BORGEBY SLOTT ÄGARLÄNGD

Ägarlängd Borgeby slott

1540 Jörgen Kock

1559 Johannes Spegel

1589 genom köp Hans Johansen Lindenow till Fovslet och Gaune g.m.
Margrete Rosenkrantz

1596 Otte Johansen Lindenow g.m. Anna Brahe

1618 Otte Johansen Lindenow g.m. Vibeke Pudebusk från Krapperup

1632 Otto Lindenow och Else Maltesdotter Juel

1658 indrogs Borgeby till kronan och Per Brahe fick det i förläning

1660 återlämnades Borgeby till Otte Lindenow

1687 Anna Sofia Lindenow g.m. Wilhelm Julius Coyet

1709 Vibeke Lindenow g.m. Hans Ramel

1720 Brita Ramel g.m. Fredrik Trolle av Nääs och Eriksholm

1732 Fredrika Viveka Trolle g.m. Gustaf Bonde av Björnö

och Sofia Elisabeth Trolle g.m. Fabian Löwen

1806 Eleonora Gustava Bonde, Carl Bondes barn och Fredrika Birgitta Bonde
ärvde.

1811 Fredrika Birgitta Bonde av Björnö och änka efter Bernd Johan Hastfer
köpte övriga arvingars delar.

1814 Viveka Eleonora de Geer,
Gustafva Margareta Hastfer g.m. Otto Ramel,
och

Brita Sofia Hastfer g.m. Carl Fredrik
Bergensträhle

1833 Brita Sofia ärvdes av sin syster friherrinnan
Gustava Margareta Ramel och av sin andra
systers, Vivica Eleonora De Geers barn, fröken
Vivica De Geer och greve Robert De
Geer av Tervik .

1859 genom köp F von Ekenstéen och J C
Clausen, som genast begärde laga skifte
och därefter sålde marken till intresserade
bönder. (troligen Fritz Otto Ludvig
Willhelm von Ekensteen (1820 Helsingborg) och
C J Clausen (1794 Danmark)

1861 genom köp Carl Wachtmeister av
Johanneshus g.m. Constance
Georgina Louise de Bourbel.

BORGEBY SLOTT ÄGARLÄNGDEN

1871 sonen Carl Axel Raoul Georg Henrik Wachtmeister av Johanneshus

1886 genom köp Lars Persson g.m. Elna Persdotter

1888 deras dotter Hanna Larsson g.m. Ernst Norlind

1953 deras son Staffan Norlind.

Efter Staffans död år 1978 tillhörde Borgeby en stiftelse, som förvaltas av Malmö Museum och Kulturen i Lund. Hushållningssällskapet i Malmöhus län arrenderade länge slottet och jorden (jorden sedan 1959).

2007 Lomma kommun

2012 Borgeby slott AB.

BORGEBY
SLOTT

JÖRGEN KOCK ÄGARE
1540